

Andragoškega centra Slovenije

30. Evropski kazalniki: Poklicno izobraževanje in usposabljanje odraslih

Poklicno izobraževanje in usposabljanje zavzema pomembno vlogo pri zagotavljanju spretnosti, znanja in kompetenc, potrebnih na trgu delovne sile. Poglavitni instrument za usmerjanje njegovega razvoja je Kopenhaški proces (2002), katerega napredek so pristojni ministri preverili v Maastrichtu (2004) in Helsinkih (2006), zadnji impulz pa je dobil z **Bordojskim komunikejem (2008)** v okviru francoskega predsedovanja. Komunike (glej http://www.engavet.eu/documents/Bordeaux_003.pdf) je potrdil pomen vseh dozdajšnjih prizadevanj, posebej pa je izpostavil **povezavo med poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem ter trgom dela**. Poudaril je pomen temeljite prenove in učinkovitejšega vlaganja v to vejo vseživljenjskega učenja z namenom, da se povečajo njena privlačnost, kakovost in fleksibilnost ter spodbudi večja udeležba. Bordojski komunike je izpostavil tudi potrebo po izboljšanju dometa, primerljivosti in zanesljivosti statistike na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

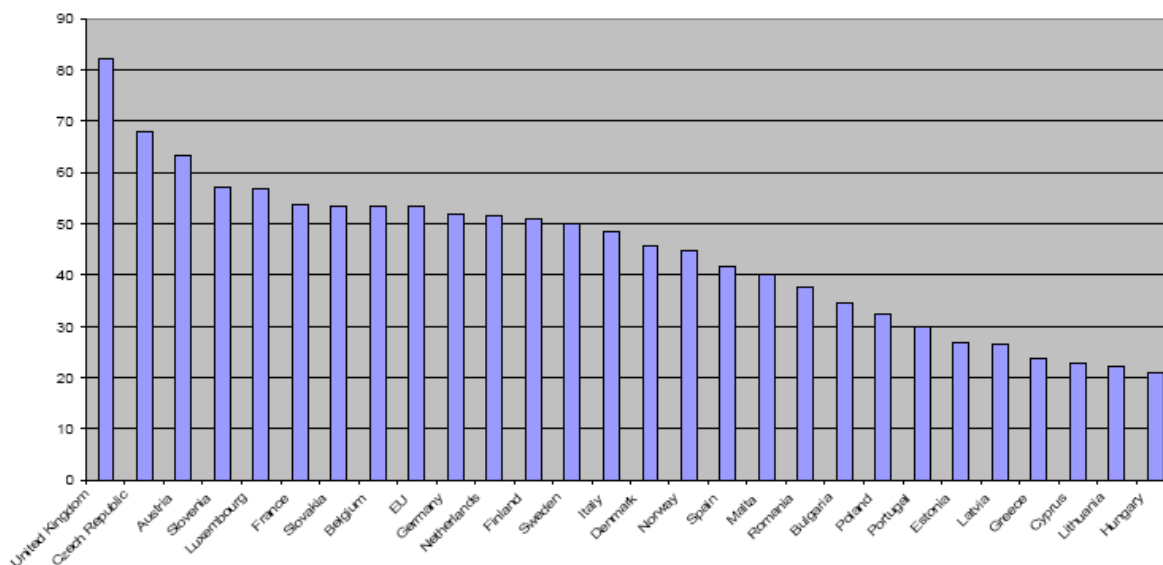
Medtem ko se **začetno** poklicno izobraževanje in usposabljanje izvaja in spremlja v okviru sistema formalnega izobraževanja (vir podatkov zanj je zbirka UOE), pa **nadaljnje** poklicno izobraževanje in usposabljanje Statistični urad R Slovenije (SURS) spremlja z raziskavo **Nadaljnje poklicno izobraževanje in usposabljanje v podjetjih in drugih organizacijah**. Raziskava je bila doslej izpeljana trikrat (leta 1993, 1999 ter 2005) in je sestavni del istoimenske evropske raziskave – **Continuing Vocational Education and Training (CVTS)**. Metodologija obeh raziskav je enotna, le da se del podatkov zbira zgolj na nacionalni ravni. V zadnjem času je vir informacij za to področje tudi evropska **Anketa o izobraževanju odraslih**, o kateri pišemo v prispevku **Info-mozaika št. 20**.

V nadaljevanju prikazujemo nekaj informacij, objavljenih v **Poročilu o napredku pri uresničevanju Lizbonskih ciljev na področju izobraževanja in usposabljanja 2009** in s tem nadgrajujemo prispevek **Info-mozaika št. 10**, ki temelji na podatkih iz Poročila o napredku 2008.

Podobno kot udeležbo v vseživljenjskem učenju tudi udeležbo v poklicnem izobraževanju in usposabljanju ni mogoče spremljati z enostavnimi statističnimi metodami. Center za raziskovanje vseživljenjskega učenja (CRELL), ustanovljen pri Evropski komisiji, je v ta namen oblikoval **skupni kazalnik, indeks**, in pri njegovem oblikovanju izhajal iz treh temeljnih kazalnikov: (1) udeležba dijakov v začetnem poklicnem izobraževanju in usposabljanju v okviru srednješolskega izobraževanja na ravni ISCED 3 (IVTS), (2) udeležba v začetnem poklicnem izobraževanju in usposabljanju v podjetjih (IVTE) ter (3) udeležba odraslih v nadaljnjem poklicnem izobraževanju in usposabljanju (CVTE). Aritmetična sredina teh treh normaliziranih kazalnikov za posamezne evropske države je predstavljena v spodnjem grafu, iz katerega je razvidno, da imajo najvišje rezultate na tem področju Združeno kraljestvo, Češka in Avstrija, Slovenija pa je z indeksom 57,2 na zavidljivem četrtem mestu. K temu bistveno prispeva zadnji kazalnik, t.j. udeležba odraslih v nadaljnjem poklicnem izobraževanju in usposabljanju (CVTE), saj z 50-odstotnim deležem presegamo evropsko poprečje za celih 17 odstotnih točk. Udeležba je prikazana kot odstotek udeležencev glede na skupno število zaposlenih. Podrobnejši podatki o kazalnikih in indeksu so prikazani v Tabeli 1.

Graf 1: Skupni kazalnik (indeks) udeležbe v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, 2005p

Vir: CRELL (glej Poročilo o napredku pri uresničevanju Lizbonskih ciljev na področju izobraževanja in usposabljanja **2009**; str. 52); 2005p – začasni podatki

Tabela 1: Udeležba v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, 2005p

v odstotkih

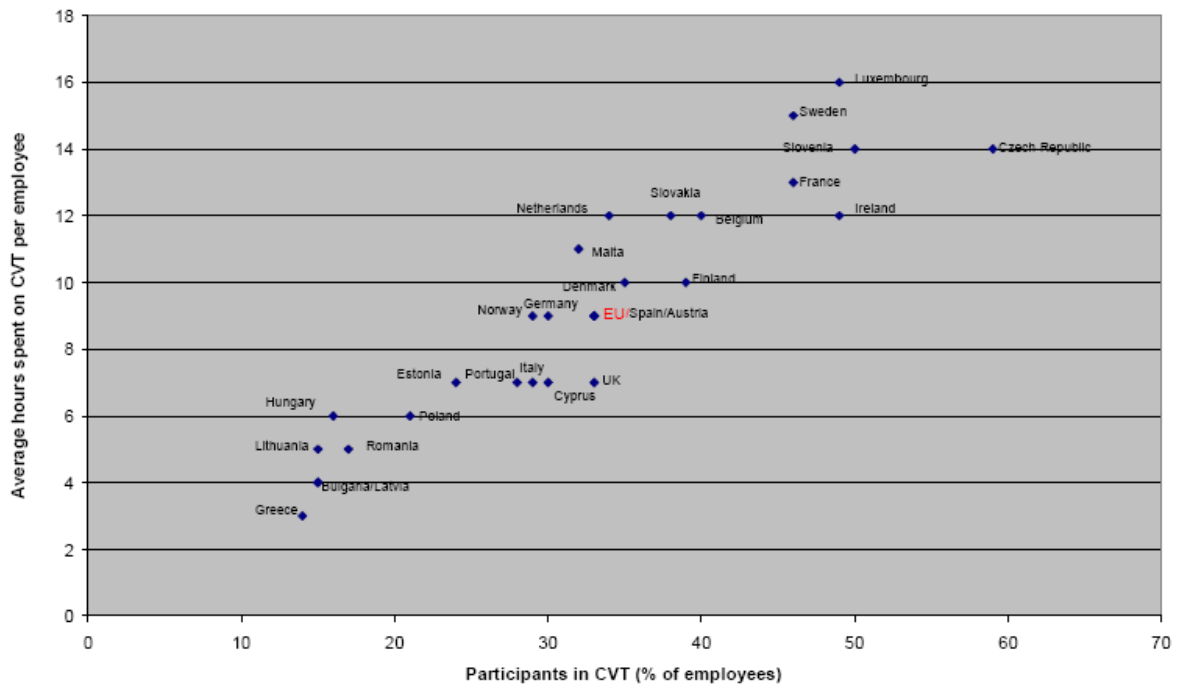
	EU27	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
IVTS (p)	60.5	69.6	54.6	79.5	47.9	60.3	31	:	36	42.6	56.4	61.5	13.5	35.5	25.3	63.4	24.1
IVTE	5.3	0.9	1.8	0.7	3.2	5.4	0.1	:	0.4	2.9	2.2	3.5	0.2	1.8	1.8	1.5	1
CVTE	33	40	15	59	35	30	24	:	14	33	46	29	30	15	15	49	16
VET index	53.6	53.4	34.6	67.9	45.7	52	26.7	:	23.7	41.8	53.6	48.5	23	26.6	22.3	57	21
	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	HR	MK*	TR	IS	LI	NO
IVTS (p)	42.4	68.2	78.5	45	31	65.2	67.4	74.2	63.9	53.6	72.2	:	:	:	:	:	60.8
IVTE	2.4	2.1	6.6	0.9	0.7	0.3	0.4	0.5	1.2	0.9	18.4	:	:	:	:	:	1.6
CVTE	32	34	33	21	28	17	50	38	39	46	33	:	:	:	:	:	29
VET index	40.2	51.6	63.5	32.4	30.1	37.5	57.2	53.5	51	50.1	82.2	:	:	:	:	:	44.8

Podatkovni vir: Eurostat, CVTS 3, 2005 (glej Poročilo o napredku pri uresničevanju Lizbonskih ciljev na področju izobraževanja in usposabljanja **2009**; Statistični aneks, str. 146) p – začasni podatki

Med najbolj uspešne države na področju **nadaljnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja** se umeščajo Češka, Luksemburg, Francija, Slovenija in Švedska, kar dokazujeta tako stopnja udeležbe kot tudi poprečno število ur, namenjenih temu izobraževanju in usposabljanju na zaposlenega. Pri naštetih državah se prvi kazalnik giblje nad 45 % (Slovenija: 50 %), drugi pa znaša 13 ur/zaposlenega ali več (Slovenija: 14 ur/zaposlenega). Na drugi strani lestvice najdemo Latvijo, Bolgarijo, Litvo, Madžarsko, Romunijo in Grčijo, pri katerih je stopnja udeležbe v nadaljnjem poklicnem izobraževanju in usposabljanju pod 18 %, poprečno število ur pa znaša od 3-6.

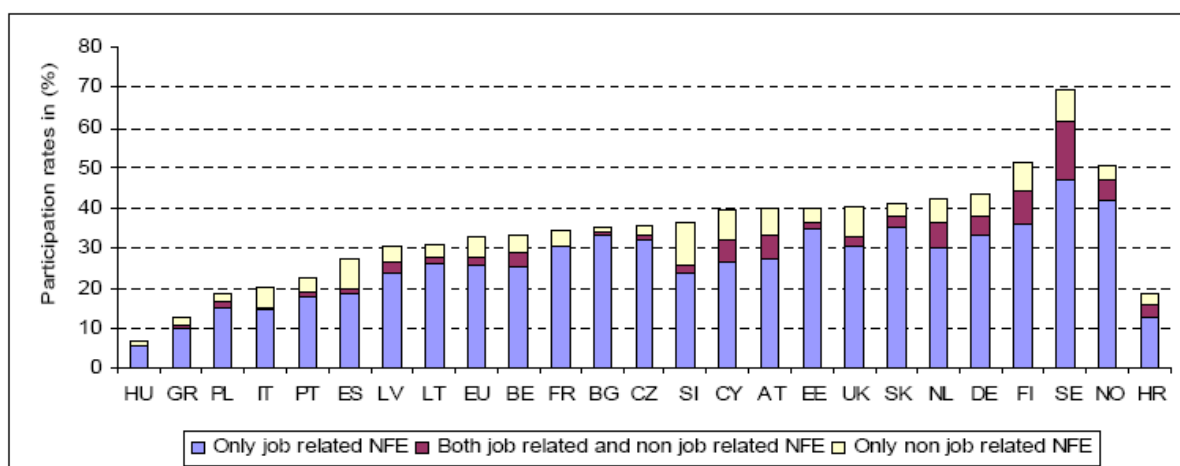
Graf 2: Udeležba v nadaljnem poklicnem izobraževanju in usposabljanju ter poprečno število ur na zaposlenega, porabljenih v ta namen, 2005

Podatkovni vir: Eurostat, CVTS 3, 2005 (glej Poročilo o napredku pri uresničevanju Lizbonskih ciljev na področju izobraževanja in usposabljanja **2009**; Statistični aneks, str. 54) p – začasni podatki

V Poročilu o napredku 2009 je bila prvič kot dodaten vir podatkov za prikaz napredka na področju nadaljnega (neformalnega) poklicnega izobraževanja in usposabljanja uporabljena **Anketa o izobraževanju odraslih**.

Graf 3: Udeležba v neformalnem izobraževanju in usposabljanju, povezanim z delom ('job-related') oziroma nepovezanim z delom ('non job-related'), udeleženci stari 25-64 let, 2007

Podatkovni vir: Eurostat, AES, 2007 (glej Poročilo o napredku pri uresničevanju Lizbonskih ciljev na področju izobraževanja in usposabljanja **2009**; str. 55)

Iz Grafa 3 je mogoče razbrati, da je trend v večini evropskih držav ta, da je neformalno izobraževanje in usposabljanje odraslih v zelo veliki meri povezano z delom ('job-related'). V Sloveniji znaša skupna stopnja udeležbe v tej vrsti izobraževanja 36,1 %; kar 70 % tega je povezanega z delom. Zelo velik – v primerjavi z drugimi evropskimi državami – pa je tudi delež neformalnega izobraževanja in usposabljanja, ki ni povezano z delom ('non job-related'). Rezultati Ankete med drugim kažejo tudi, da je v povprečju v Uniji kar 64 % anketirancev kot razlog za udeležbo v neformalnem izobraževanju in usposabljanju navedlo *uspešnejše opravljanje dela in izboljšanje poklicnih možnosti* in da je prav ta razlog na lestvici devetih možnih najpogostejši.

V nadaljevanju prikazujemo še denarno plat, namreč vlaganja podjetij v poklicno izobraževanje in usposabljanje njihovih zaposlenih, ki po rezultatih CVTS 3 (2005) znaša od 60 EUR/zaposlenega v Latviji pa do 993 EUR/zaposlenega na Danskem (zneski so izraženi v paritetah kupne moči).

Tabela 2: Strošek poklicnega izobraževanja in usposabljanja na zaposlenega, 1999 in 2005

v paritetah kupne moči (PPS EUR)

	1999	2005
EU 27	633	461
Belgium	675	696
Bulgaria	134	69
Czech Republic	250	327
Denmark	1 132	993
Germany	506	486
Estonia	197	199
Ireland	600	:
Greece	223	137
Spain	385	367
France	753	862
Italy	563	430
Cyprus	:	317
Latvia	90	60
Lithuania	65	111
Luxembourg	592	868
Hungary	144	405
Malta	:	380
Netherlands	875	692
Austria	365	545
Poland	97*	171
Portugal	240	229
Romania	41	86
Slovenia	167	517
Slovakia	:	259
Finland	698	423
Sweden	868	776
United Kingdom	628**	351
Croatia	:	:
MK*	:	:
Turkey	:	:
Iceland	:	:
Liechtenstein	:	:
Norway	666	421

Podatkovni vir: Eurostat, CVTS 1 in 3 (glej Poročilo o napredku pri uresničevanju Lizbonskih ciljev na področju izobraževanja in usposabljanja 2009; Statistični aneks, str. 148)

Primerjava rezultatov obeh raziskav (CVTS 2 – 1999 in CVTS 3 - 2005) pokaže, da je za EU27 povprečni znesek vlaganja vseh podjetij v poklicno izobraževanje in usposabljanje na zaposlenega upadel za 172 PPS EUR. Obraten trend je mogoče opaziti v peščici držav: v Sloveniji, na Madžarskem, v Romuniji, na Poljskem in v Litvi, saj se je v teh državah vlaganje v poklicno izobraževanje in usposabljanje bistveno povečalo. Do največjega porasta je prišlo prav v Sloveniji, saj je kazalnik narasel na svojo trikratno vrednost, resda pa je bil izhodiščni znesek v letu 1999 (167 PPS EUR) daleč pod tedanjim evropskim povprečjem (633 PPS EUR), medtem ko je kazalnik iz leta 2005 (517 PPS EUR) evropsko povprečje (461 PPS EUR) nekoliko presegel.

Podobne zakonitosti je mogoče opaziti glede deleža stroškov poklicnega izobraževanja in usposabljanja v celotnih stroških delovne sile, saj je ta v povprečju padel od 2,3 % v 1999 na 1,6 % v 2005; skrajne vrednosti so zabeležili v Grčiji (0,6 %) in na Danskem (2,7 %).

Raziskava CVTS 3 je bila izpeljana še pred zdajšnjo ekonomsko krizo, in če so v večini držav podjetja že tedaj zmanjšala vlaganja v poklicno izobraževanje in usposabljanje svojih zaposlenih, se je ta pojav v zadnjih letih le še razmahnil. V kolikšni meri in ali obstajajo izjeme, ki potrjujejo, da so prav znanje in nove spretnosti lahko izhod iz krize, bodo najbrž pokazali rezultati vnovične študije CVTS, načrtovane v letu 2011.

Kontaktna oseba za področje: mag. Zvonka Pangerc Pahernik, zvonka.pangerc@acs.si

Informacijo pripravila: mag. Zvonka Pangerc Pahernik, zvonka.pangerc@acs.si

Viri:

- Delovni program Lizbonske strategije 'Izobraževanje in usposabljanje 2010' (14. 6. 2002), http://eur-lex.europa.eu/pri/en/oj/dat/2002/c_142/c_14220020614en00010022.pdf
- Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji do leta 2010, Uradni list RS, št. 70/2004
- Sklepi Sveta z dne 25. maja 2007 o skladnem okviru kazalnikov in meril za spremljanje napredka pri doseganju lizbonskih ciljev v izobraževanju in usposabljanju <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:311:0013:0015:SL:PDF>
- Sklepi sveta z dne 12. maja 2009 o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju („ET 2020“) (2009/C 119/02) (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:119:0002:0010:SL:PDF>);
- Progress towards the Lisbon Objectives in Education and Training. Indicators and Benchmarks – 2009; http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/report09/report_en.pdf;

